

Välkommen till CERN

Lennart Jirden
CERN PH Department
Genève

Vad betyder « CERN »?

1952

Conseil
Européen pour la
Recherche
Nucléaire

European
Council for
Nuclear
Research

Vad betyder « CERN »?

1954

Organisation

European

Européenne pour la Organization for

Recherche

Nuclear

Nucléaire

Research

*European Laboratory
for Particle Physics*

Världens **största** partikelfysik laboratorium

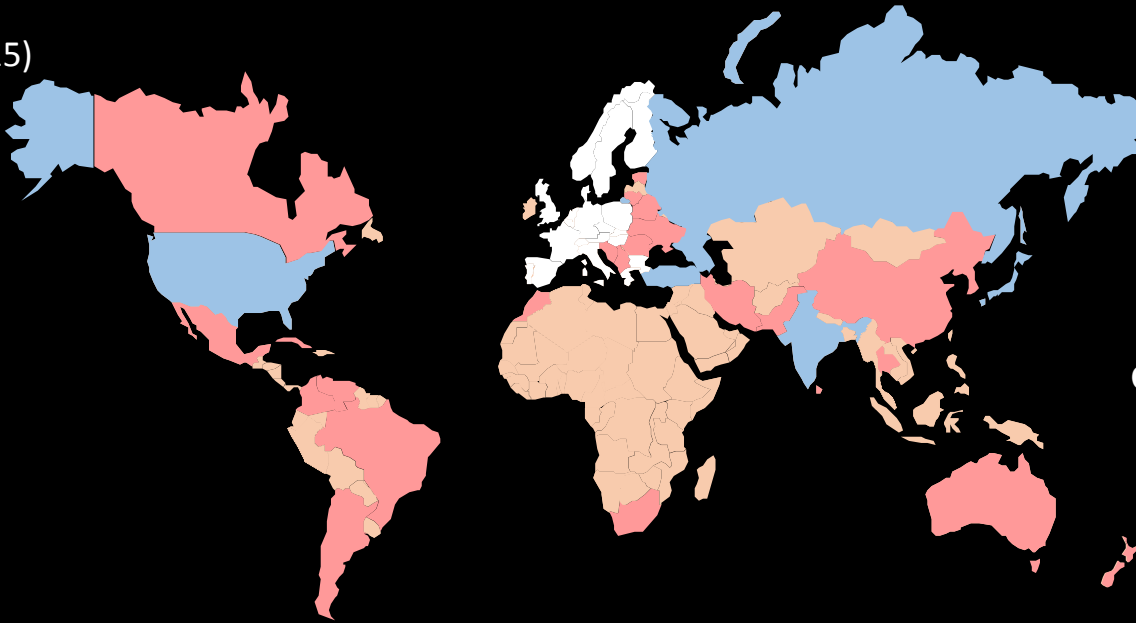
Årlig budget

c:a 1000 MCHF (2015)

c:a 9 Miljarder SEK

Dessutom:

separat finansiering
för experimenten

People

2300 Staff

900 Fellows och
associates

350 Studenter

11500 Användare

2000 Externa Firmor

c:a 16 000 personer

22 Medlemsländer

Austria, Belgium, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Italy, Israel, Hungary, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Spain, Sweden, Switzerland, United Kingdom

1 Blivande medlems- land

Serbia

2 Associerade

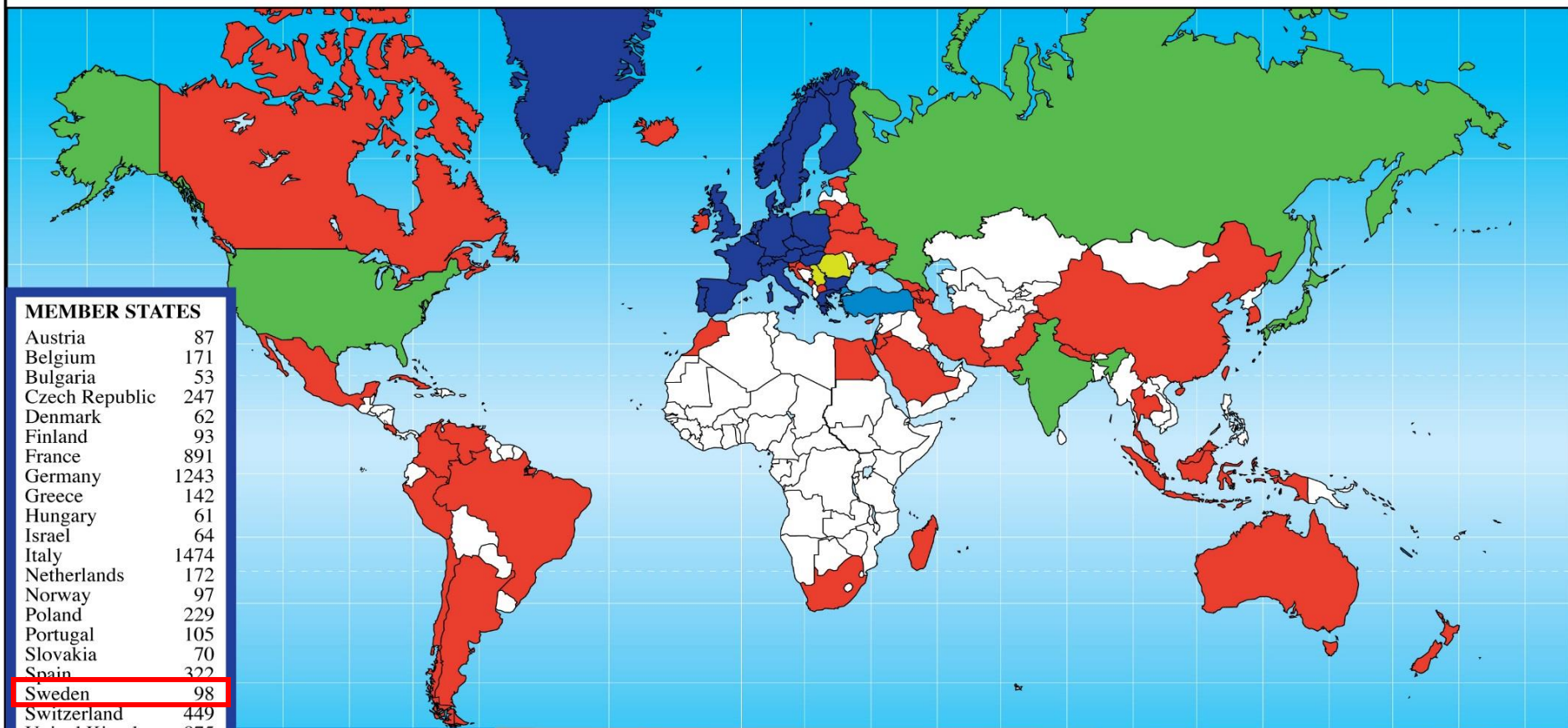
Turkey, Pakistan

4 Observatörer

USA, Russia, India, Japan,

72 Användarländer

Distribution of All CERN Users by Location of Institute on 13 January 2015

MEMBER STATES

Austria	87
Belgium	171
Bulgaria	53
Czech Republic	247
Denmark	62
Finland	93
France	891
Germany	1243
Greece	142
Hungary	61
Israel	64
Italy	1474
Netherlands	172
Norway	97
Poland	229
Portugal	105
Slovakia	70
Spain	322
Sweden	98
Switzerland	449
United Kingdom	875

7005

OBSERVERS

India	182
Japan	261
Russia	917
USA	1731

3091

ASSOCIATE MEMBER

Turkey	127
--------	-----

STATES IN ACCESSION TO MEMBERSHIP

Romania	97
Serbia	35

132

OTHERS

Argentina	22
Armenia	17
Australia	37
Azerbaijan	3
Belarus	26
Brazil	138
Canada	165
Chile	11

China	150
Colombia	15
Costa Rica	1
Croatia	22
Cuba	3
Cyprus	12
Egypt	22
Estonia	17
Georgia	14
Hong Kong	11

Iceland	3
Indonesia	8
Iran	29
Ireland	7
Jordan	2
Korea	130
Lithuania	12
Madagascar	3
Malaysia	8
Mexico	56

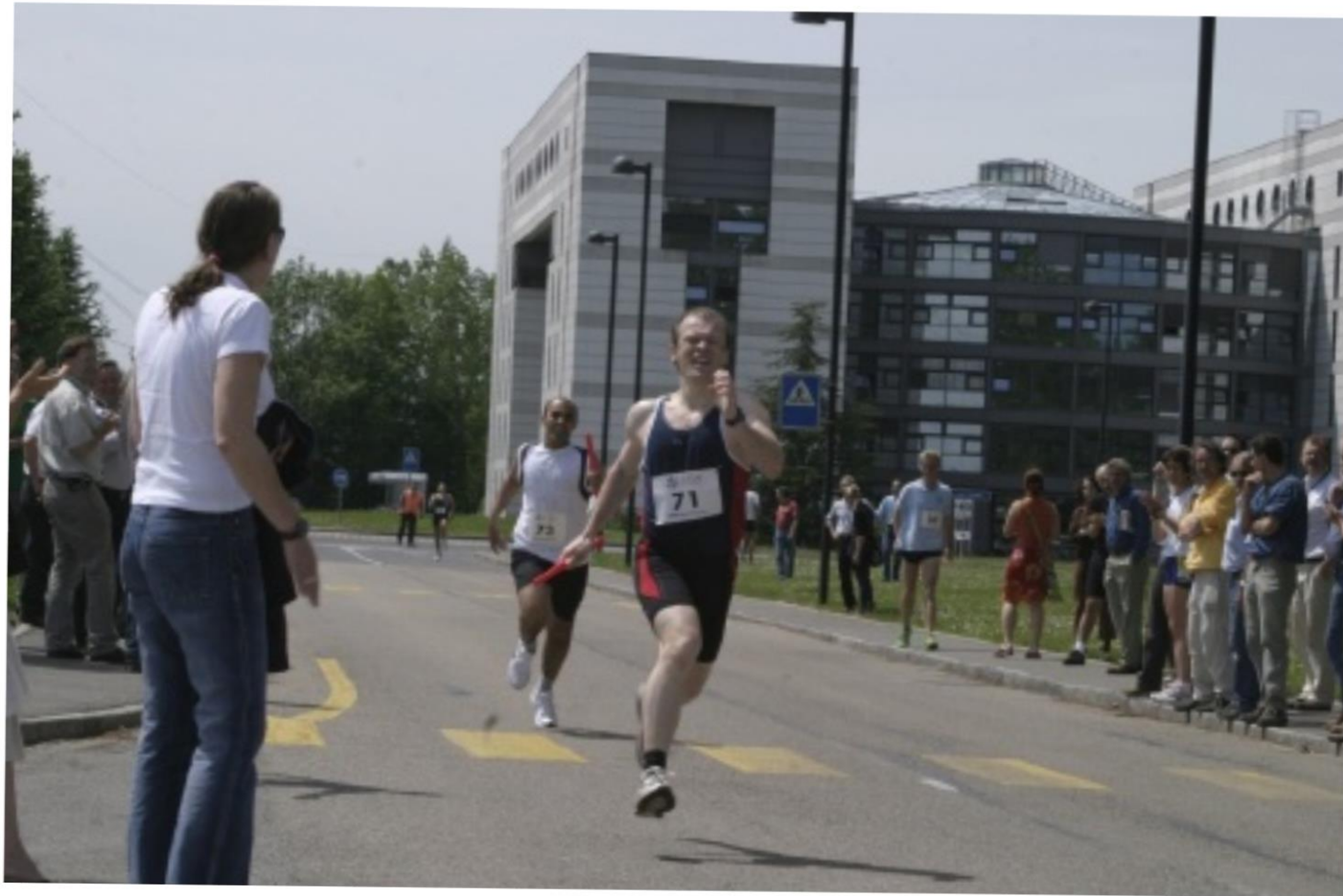
Montenegro	1
Morocco	8
Nepal	1
New Zealand	7
Pakistan	26
Peru	3
Saudi Arabia	1
Singapore	1
Slovenia	21
South Africa	42

Taiwan	77
Thailand	13
TFYROM	2
Ukraine	29
Venezuela	1

1177

Som en liten stad...

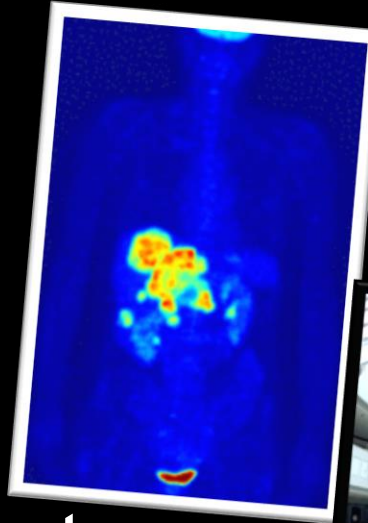

Varför allt
detta ?

CERN's målsättning

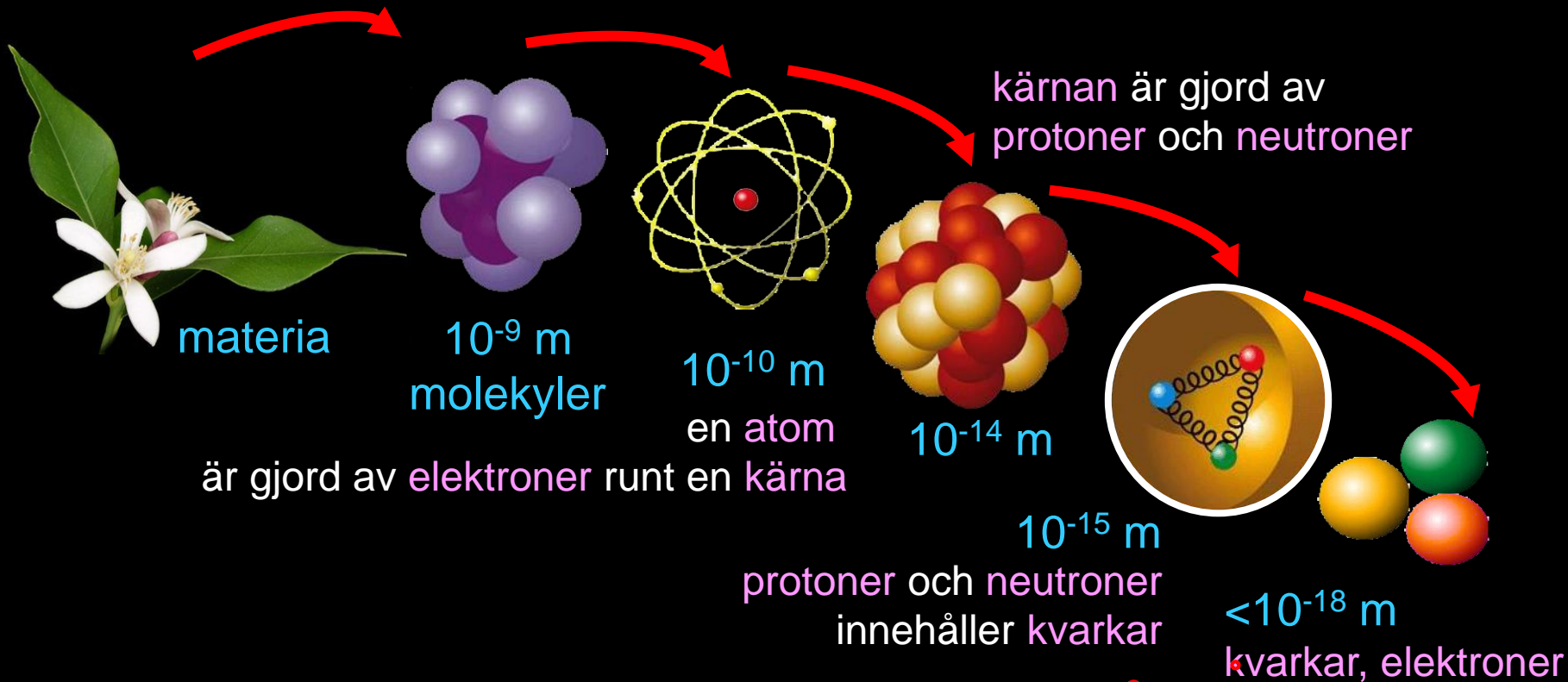
- Grundforskning
- Utbildning
- Teknologikutveckling
- Internationellt samarbete

Grundforskning

Vad är materia gjort av ?

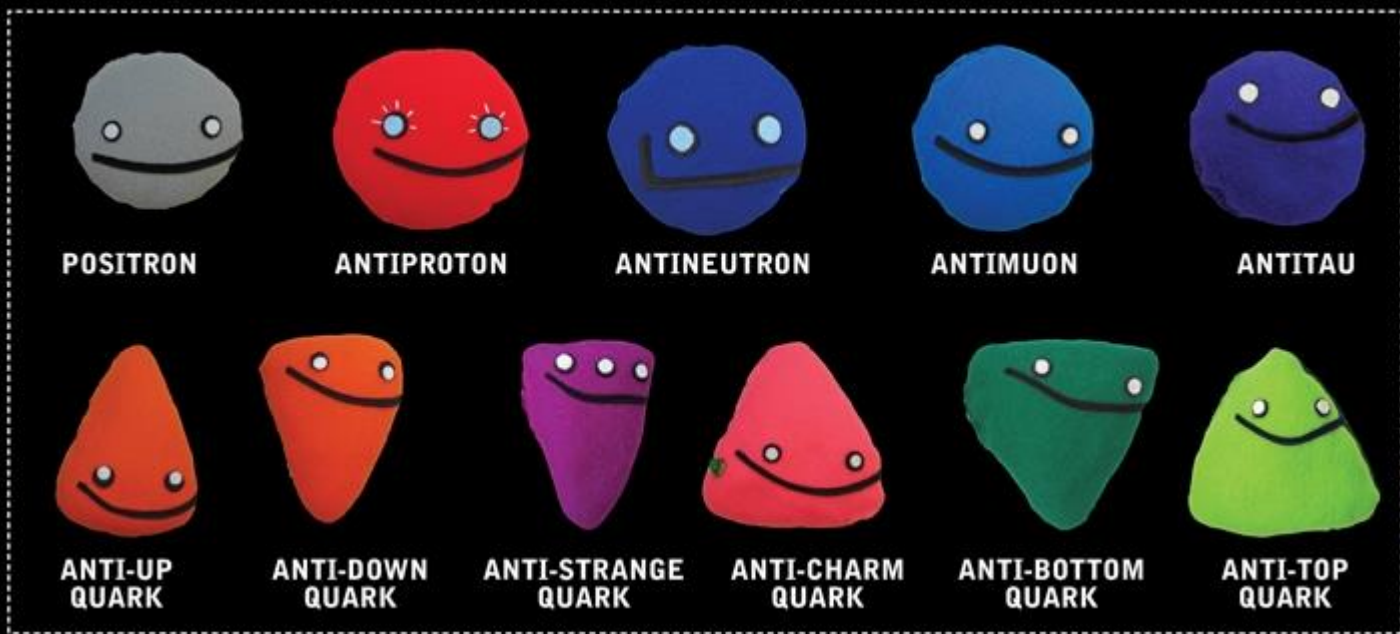
Elektron, kvark $< 10^{-18}$ m = 0.000,000,000,000,000,001 m

Verifiera existerande teorier

Standardmodellen

dom fundamentala byggstenarna

VANLIG
MATERIA

Standardmodellen

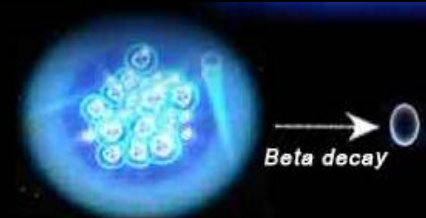
dom 4 fundamentala krafterna

Starka kraften

Elektro-Magnetiska kraften

Svaga kraften

Tyngdkraften

Krafterna är resultatet av ett utbyte av partiklar

Utbytes-partiklarna kallas **Bosoner**

GLUON

Starka Kraften

PHOTON

Elektromagnetiska Kraften

W och Z
BOSON

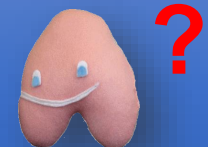
Svaga Kraften

HIGGS
BOSON

B-E-H Fältet

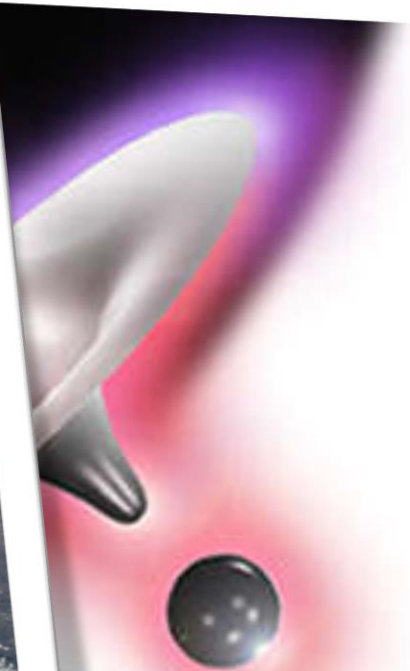
GRAVITON

Tyngdkraften

Svara på grundläggande frågor...

Varför hittar vi ingen anti-materia i Universum ?

Svara på grundläggande frågor...

Hur förklara att partiklar har massa?

Vi har nu kommit en bit på vägen...

*Brout-Englert-Higgs
Boson*

Svara på grundläggande frågor...

Vad är universum gjord av?

Vi kan bara se 4%
av dess beräknade
massa!

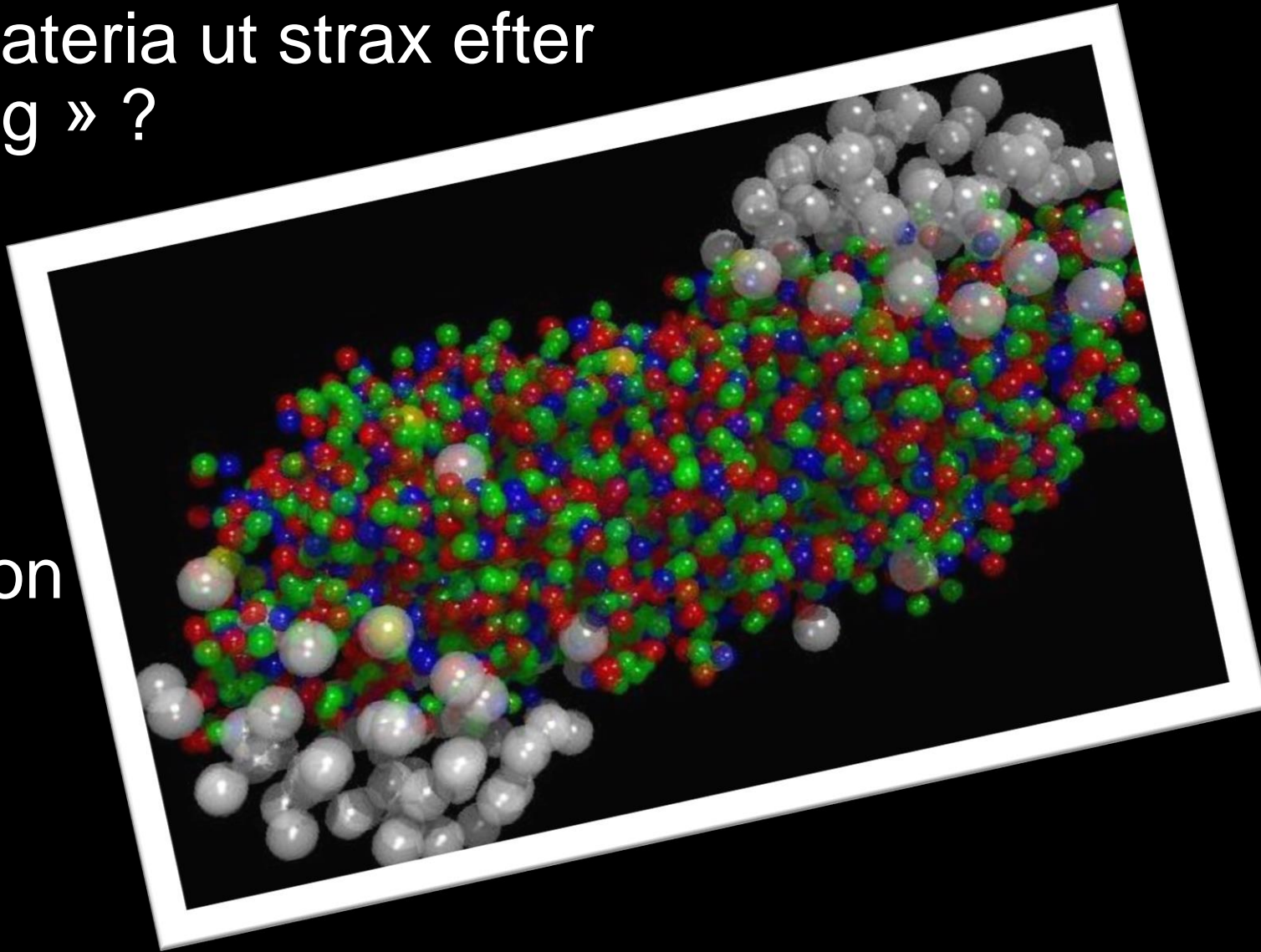
Mörk materia ?

Mörk energi ?

Svara på grundläggande frågor...

Hur såg materia ut strax efter
« Big Bang » ?

Quark-gluon
plasma

Hur går man
då tillväga?

Vi accelererar och kolliderar objekt...

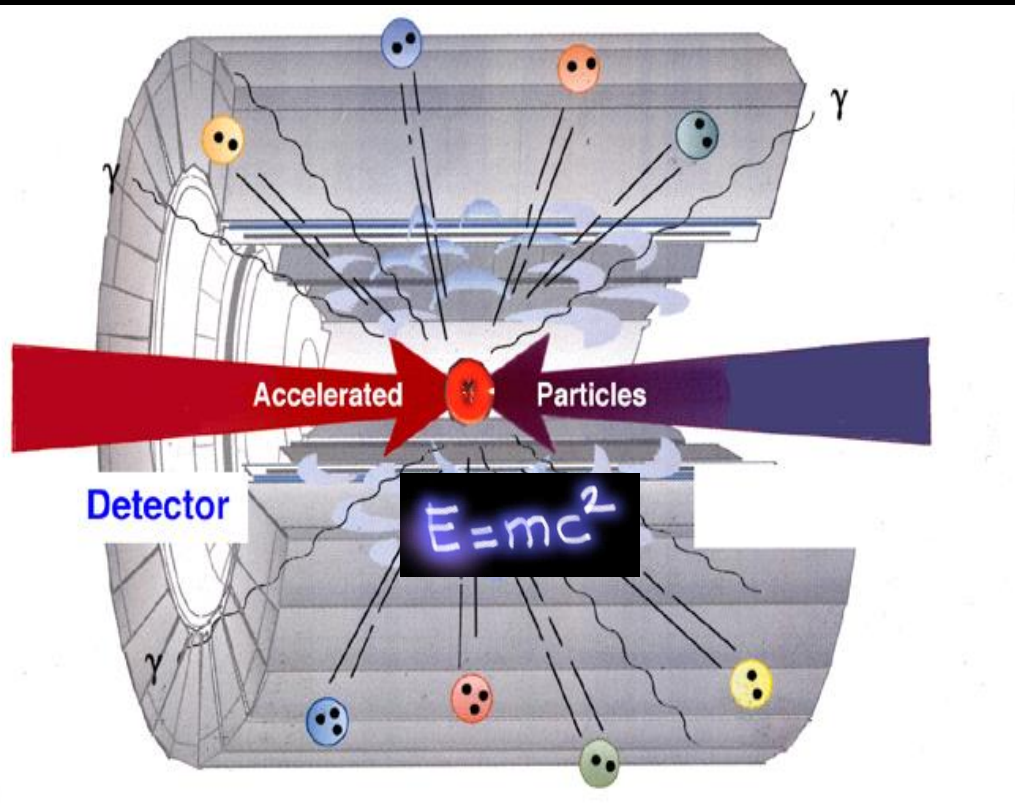
...vid ofantliga energier !

$$E=mc^2$$

Dom huvudsakliga verktygen

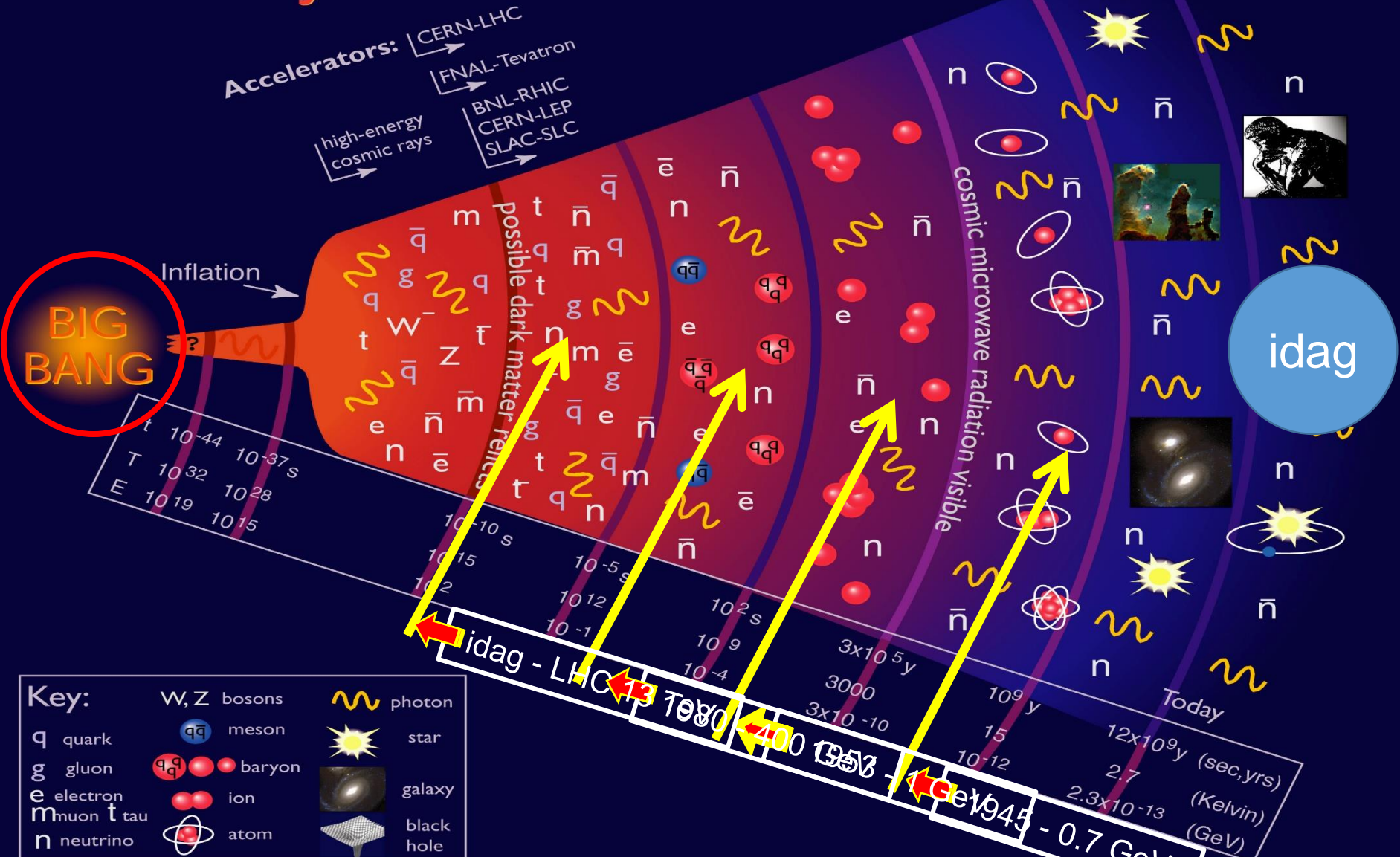
(1) Partiklar accelereras up nästintill ljushastighet

(2) Bringas till kollision vid experimenten

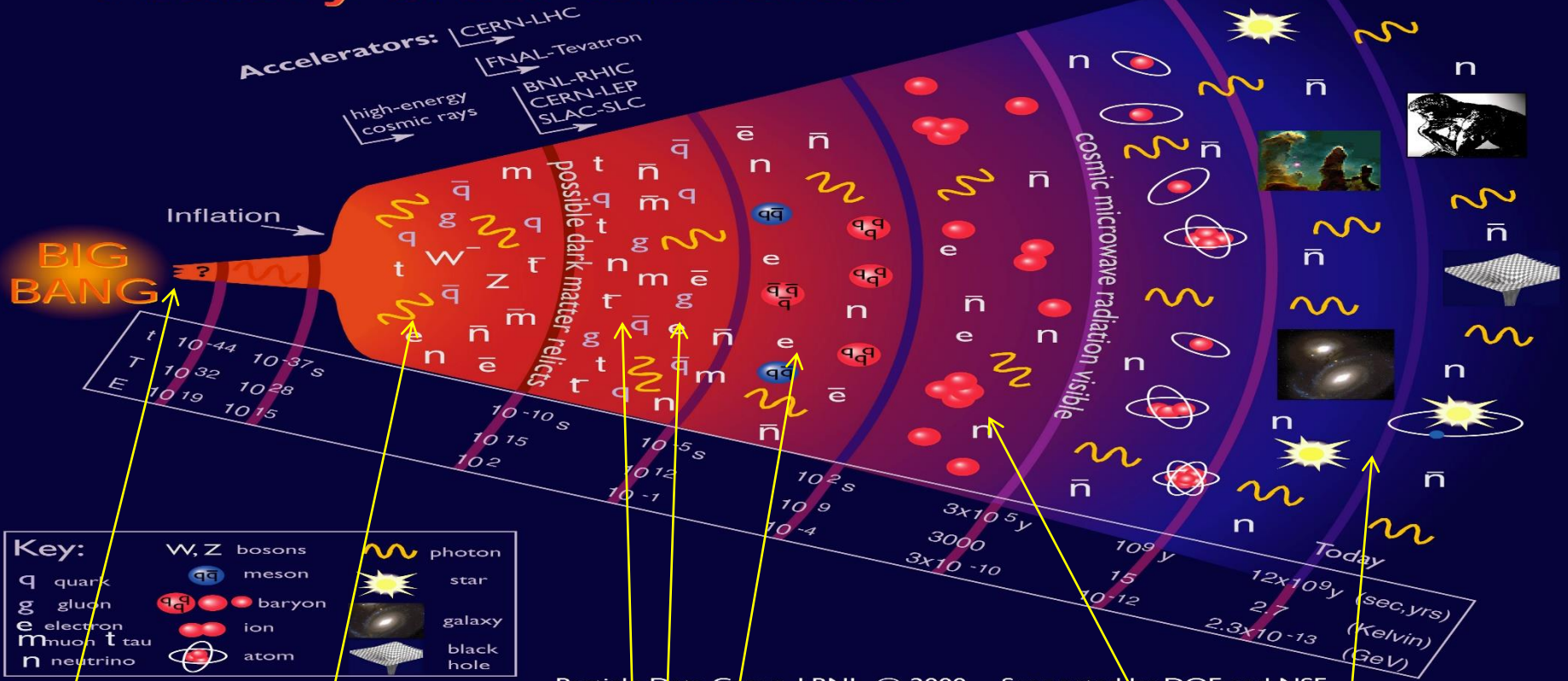
(3) Dom resulterande partiklarna fångas upp av detektorerna

Varför högre och högre energier ?

History of the Universe

History of the Universe

Kosmologi
onsdag

Partikelfysik
tisdag, onsdag

Kärnfysik

Kosmisk strålning
måndag - lab

Astrofysik

Quark/gluon plasma
fredag - lab

Plus ....
Antimateria onsdag
etc.

LHC - Världens **största** accelerator

27km lång tunnel

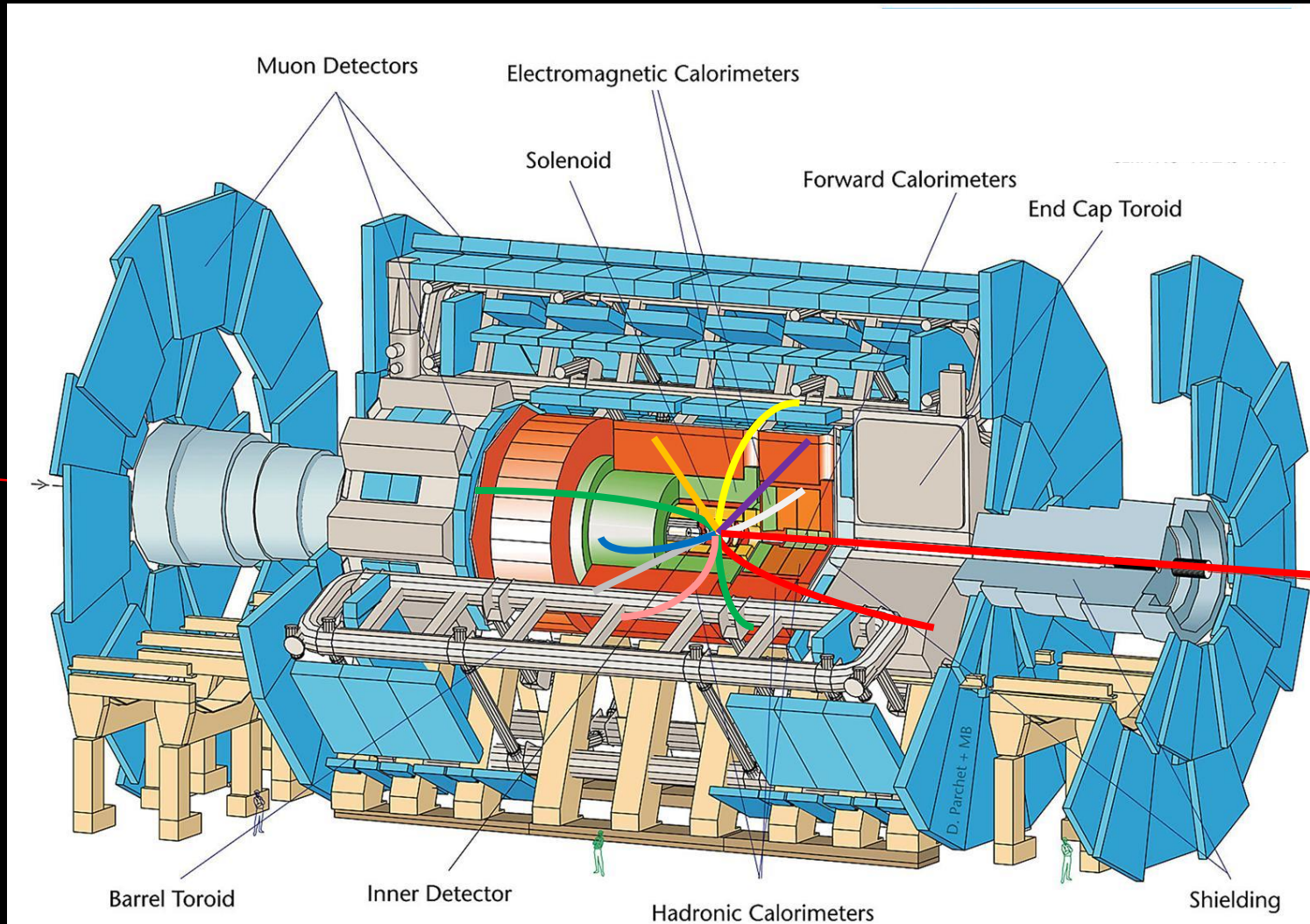
Tusentals
supraledande
magneter

Ultra vakum:
*10x högre
än på månen*

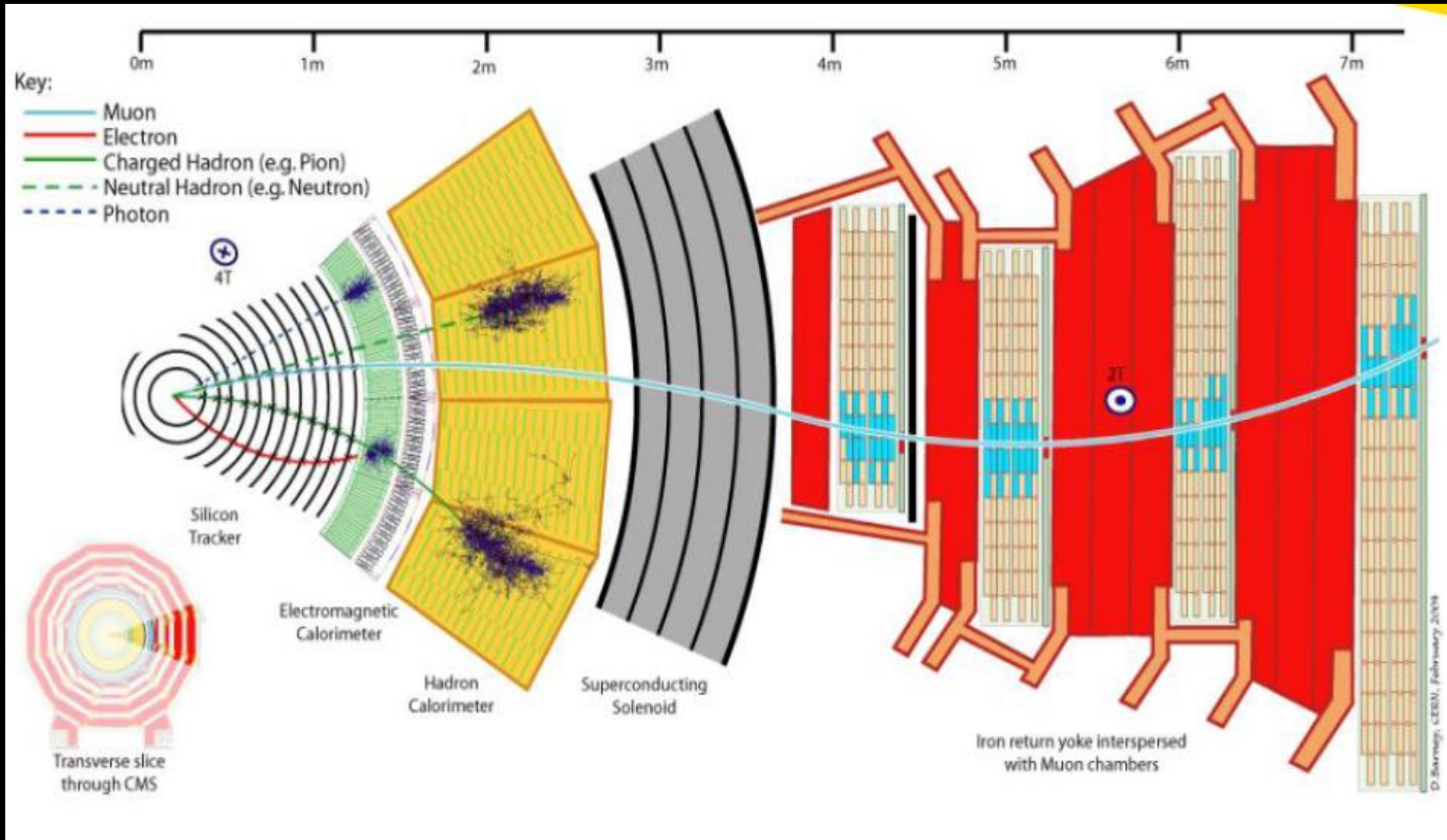
Kallaste plats i
Universum:
 -271°C

Under **säkra**
förhållanden!

Största och mest sofistikerade detektorer

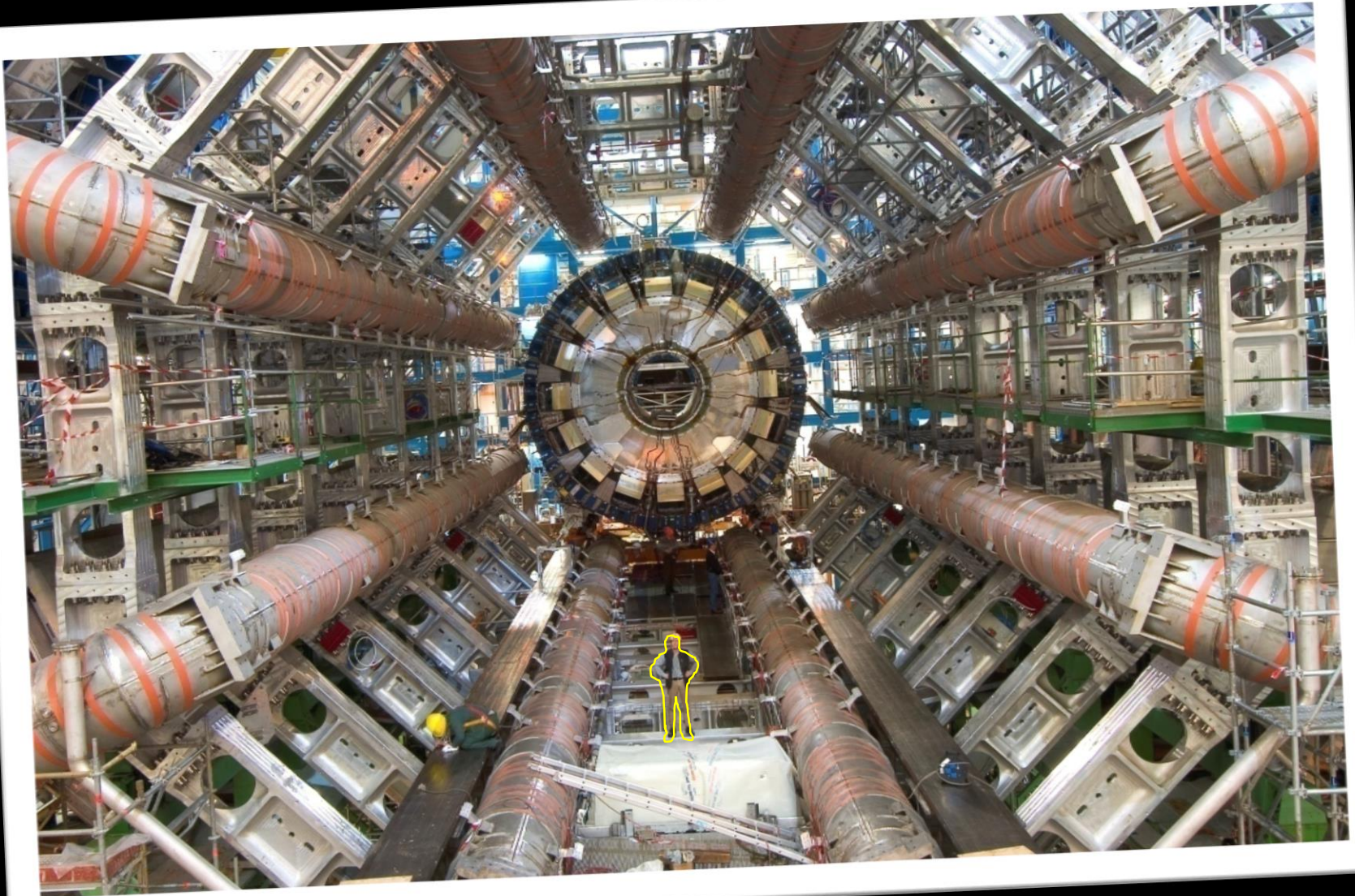

Partikeldetektorer

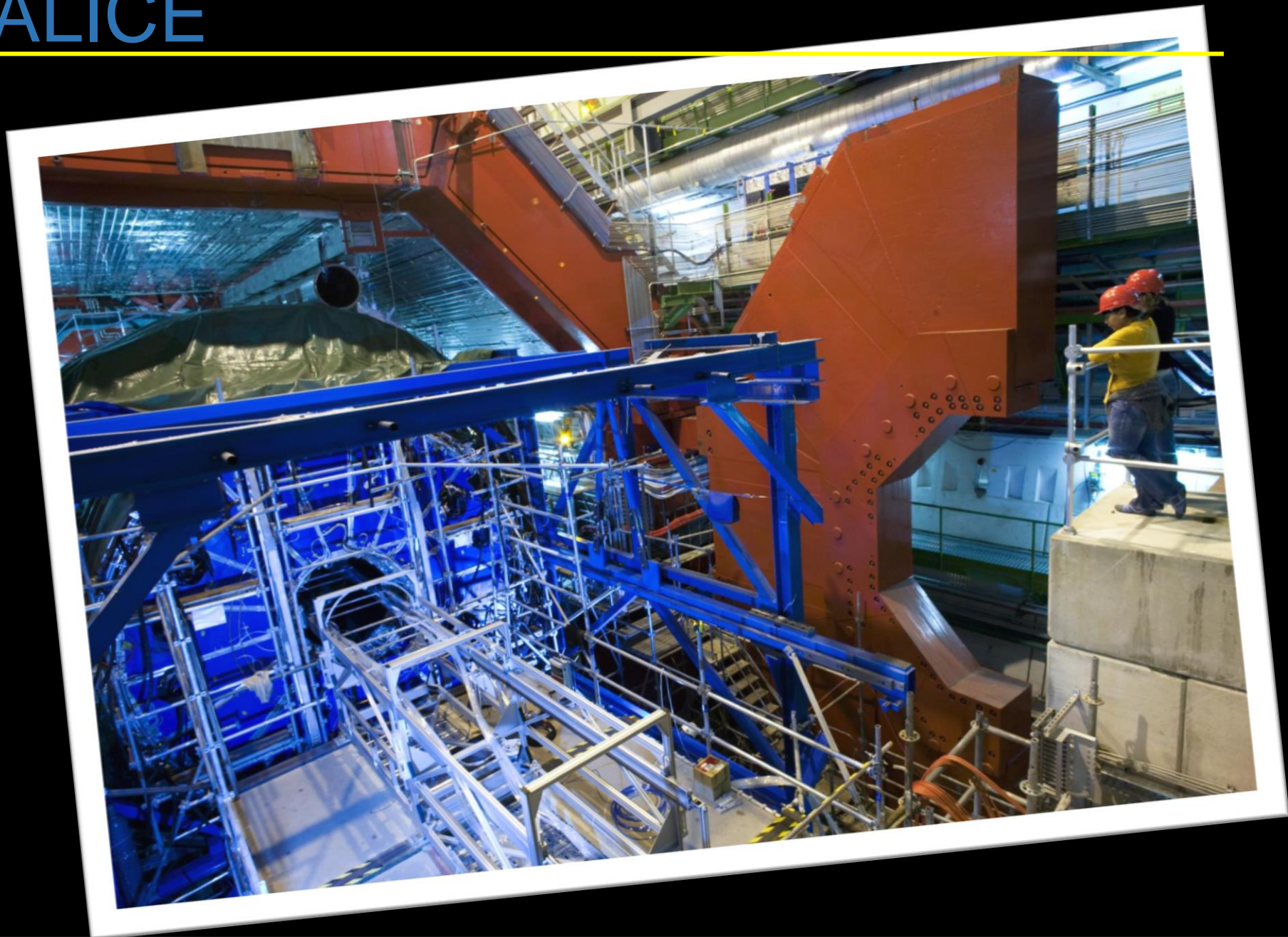

ATLAS

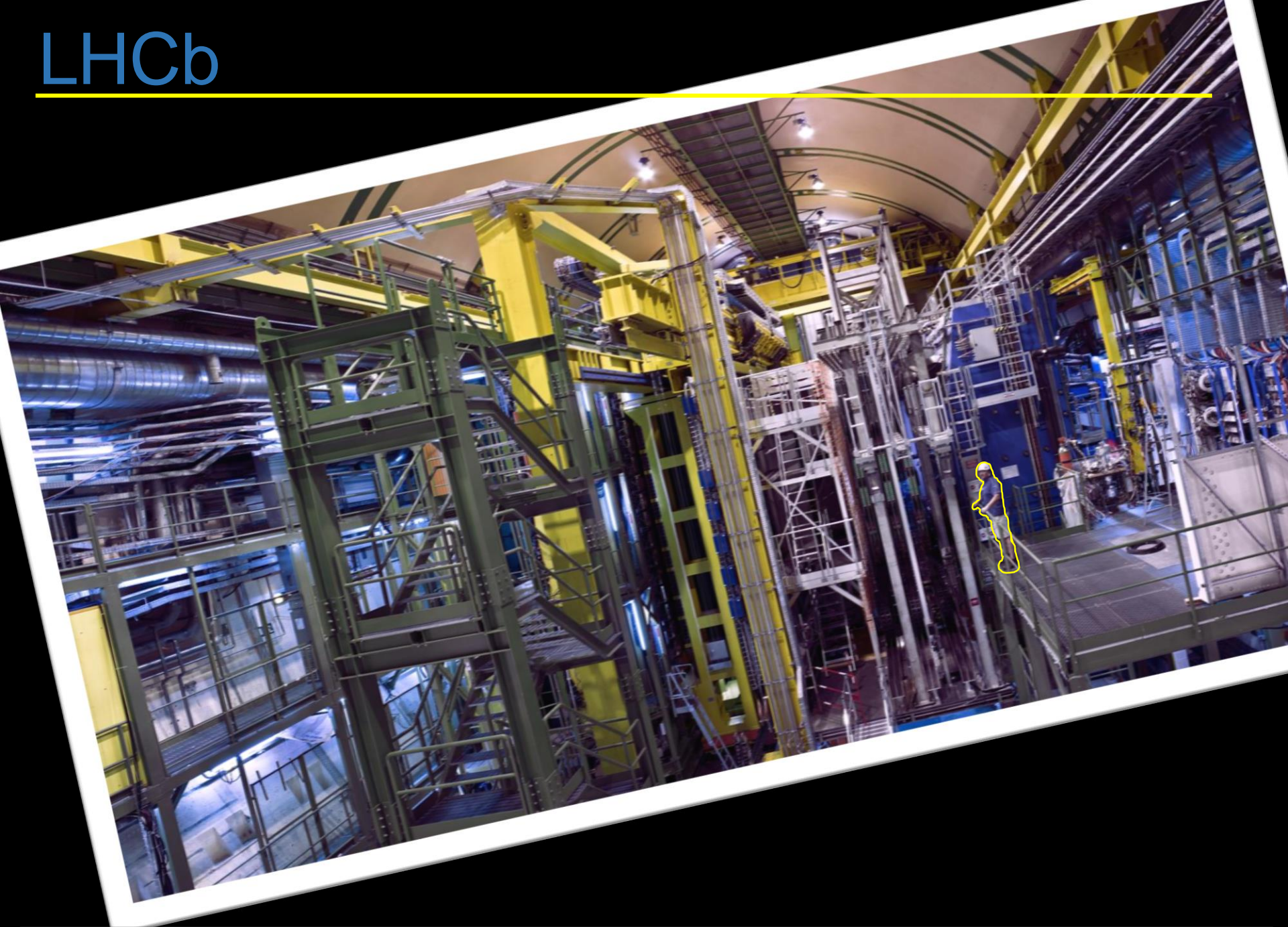
ALICE

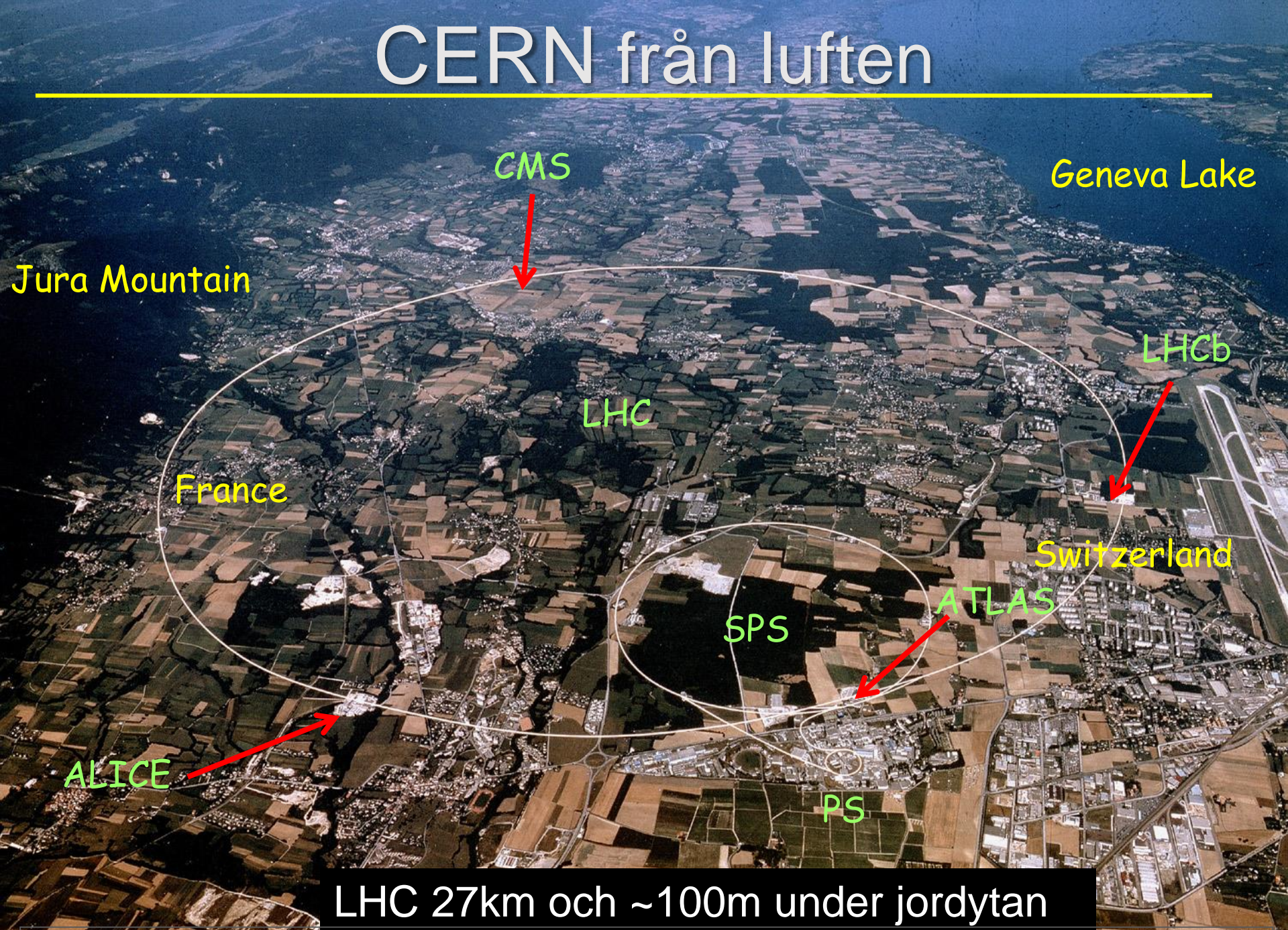

LHCb

CERN från luften

CMS

Geneva Lake

Jura Mountain

LHCb

LHC

France

Switzerland

ATLAS

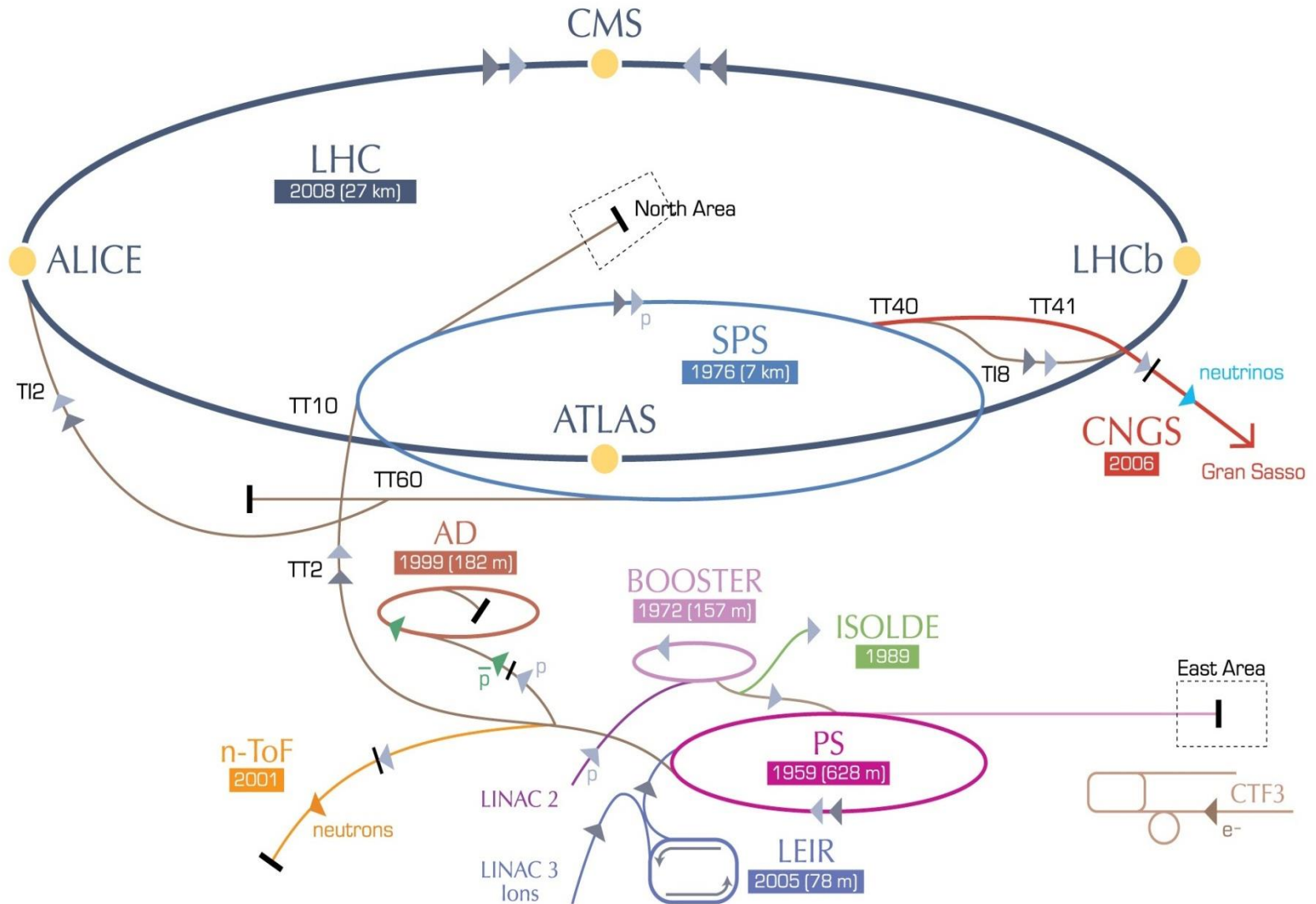
SPS

ALICE

PS

LHC 27km och ~100m under jordytan

Mycket mer än bara LHC...

största vetenskapliga datornätverk

15 Petabytes
(15 millioner GB)
data årligen

100'000
processorer

200 data-centers
runt hela jorden

Bringa nationer **tillsammans** och **utbilda**

- Världens största internationella vetenskapliga samarbete
- Mer än 100 länder
- Hundratals fysikinstitut
- Hälften av världens partikelfysiker

Olika program för studenter

Utbildningsprogram för olika nivåer

Studenter

- Program för elever av alla åldrar
- Kort-tids praktik program (vetenskapligt, tekniskt och administrativt)
- Sommar-student program
- Doktorander och tekniska studenter

Unga Forskare

CERN School of High Energy Physics
CERN School of Computing
CERN Accelerator School

Vetenskapare vid CERN

Akademiskt Fortbildningsprogram

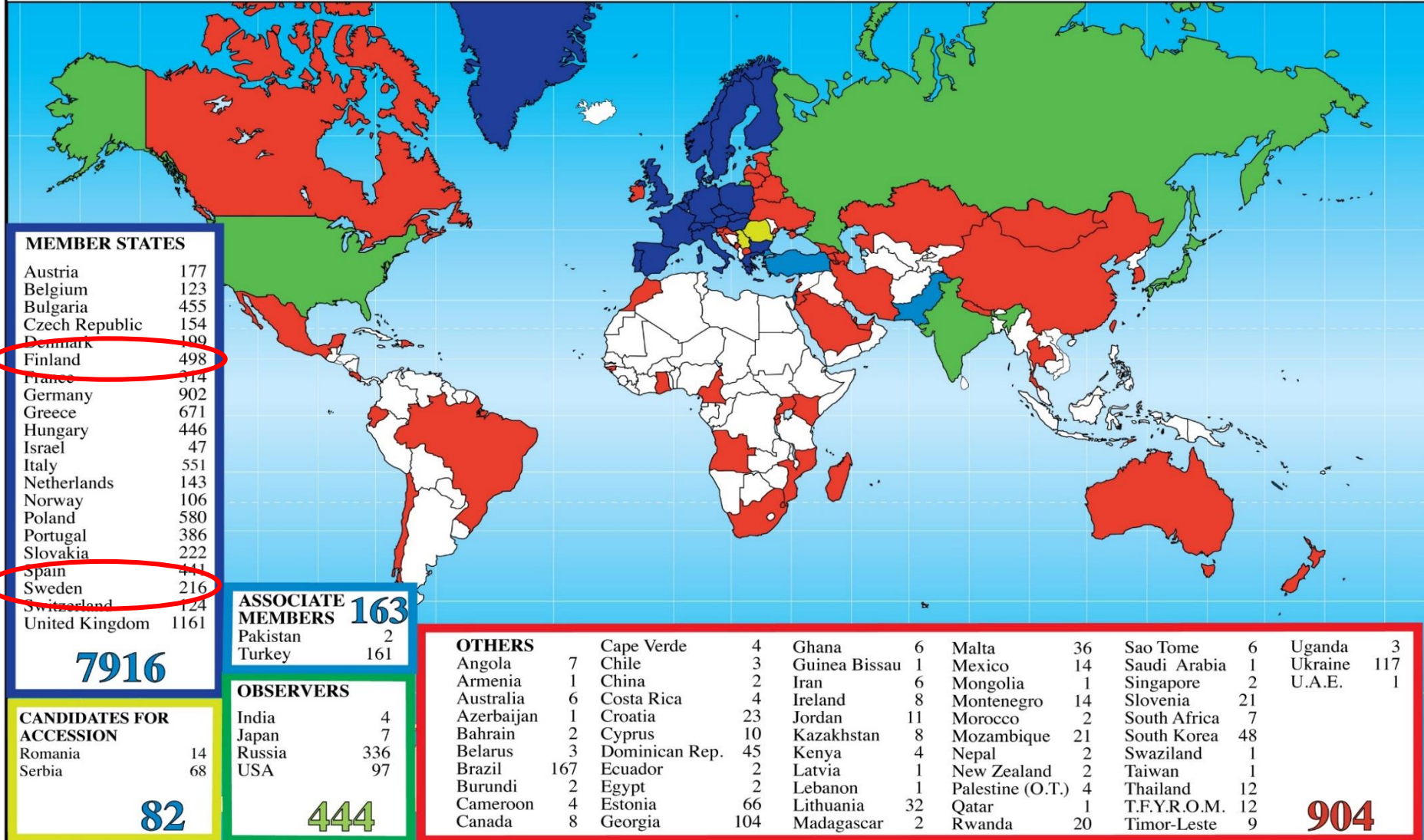

Skollärare

Internationellt och Nationellt program

Lärarprogrammet

Teacher Programme Participants 1998 - 2015 (Total: 9509)

Spin-off

**Några praktiska
tillämpningar**

World Wide Web

Utvecklades på CERN
1989 i ramen av LHC !

Gåva till världen!

detektorer

Scanna lastbilar utan att lasta av på mindre än 1 timme

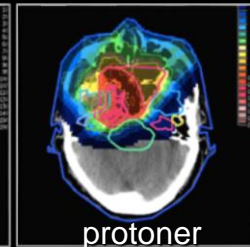
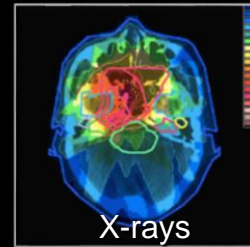
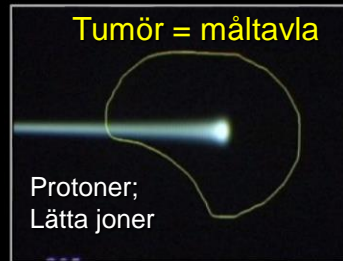
Medicinska tillämpningar

Cancerbekämpning

Kombination av Fysik, Medicinsk Visualisering, Biologi och Kirurgi

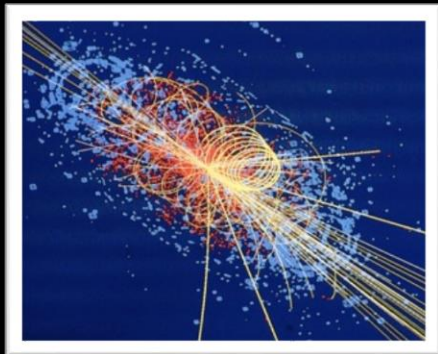

Hadron-terapi

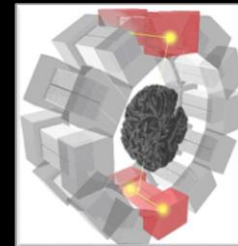
Accelererade partikelstrålar

>70'000 patienter behandlade i världen (30 installationer)
>21'000 patienter behandlade i Europa (9 installationer)

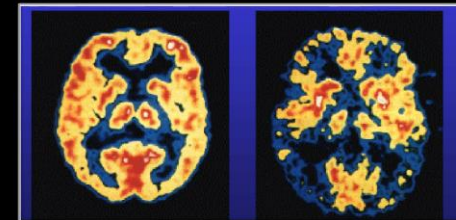

Visualisering

Ny bröst imaging.
Kliniska försök i Portugal.
(ClearPEM)

PET Scanner

Normal
hjärna

Alzheimer's
sjukdom

Partikeldetektering

Och några Nobelpris...

*Carlo Rubbia and
Simon van der Meer*

“for their decisive contributions to the large project, which led to the discovery of the field particles W and Z, communicators of weak interaction”

George Charpak

“for his invention and development of particle detectors, in particular the multiwire proportional chamber”

*François Englert
Peter Higgs*

“for the theoretical discovery of a mechanism that contributes to our understanding of the origin of mass of subatomic particles, and which recently was confirmed through the discovery of the predicted fundamental particle, by the ATLAS and CMS experiments at CERN's Large Hadron Collider”

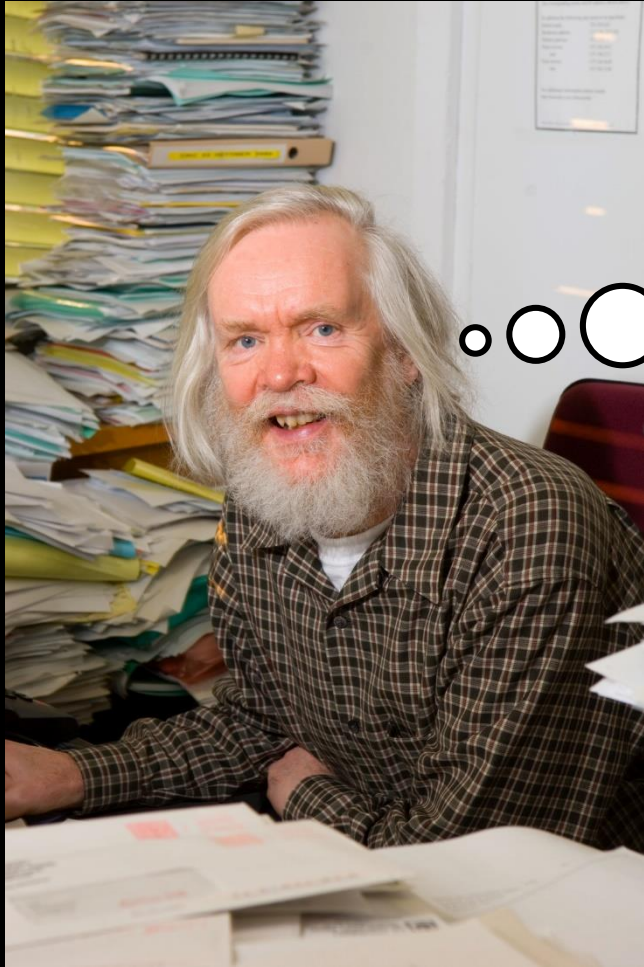

Senaste nytt från LHC

- 2012: Higgs Boson upptäckt
- 2013 - 2014: tekniskt stopp 2 år – uppgradering till **dubbel energi** 7 -> 13 TeV
- 2015: intensiv sökning av företeelser bortom standardmodellen
- dec 2015: ATLAS + CMS upptäcker intressant 750 GeV resonans...
- aug 2016: resonansen inte bekräftad av 2016 data – statistisk fluktuation
- idag: inga tecken än av supersymetri eller mörk materia partiklar...

Frånvaro av bevis är inte
nödvändigtvis bevis av
frånvaro..

Professor John Ellis, CERN
SUSY - adept

Sammanfattning

- Grundforskningslaboratorium
- Världens största internationella vetenskapliga samarbete
- Driver teknologin över dess gränser
- Många praktiska tillämpningar
- Många stora mysterier att lösa – häftigt !!!

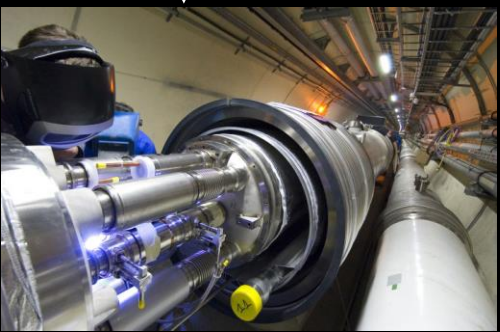
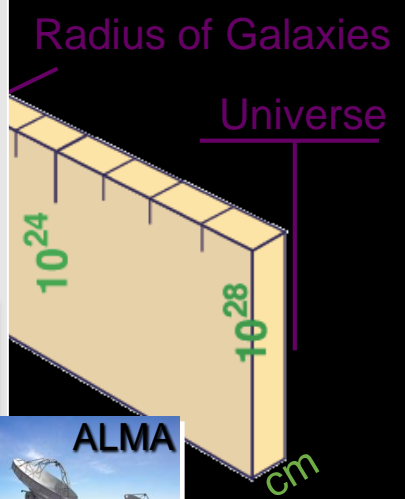
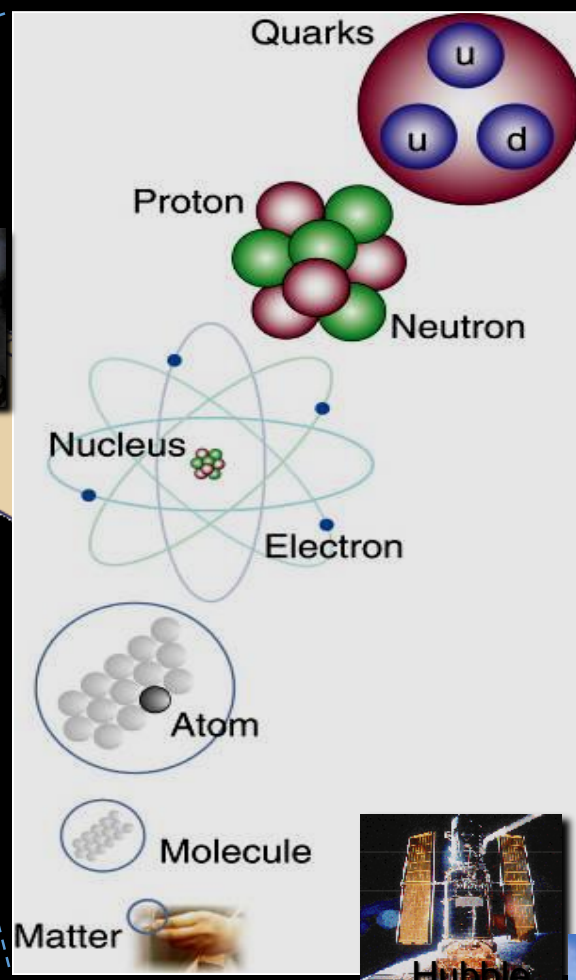
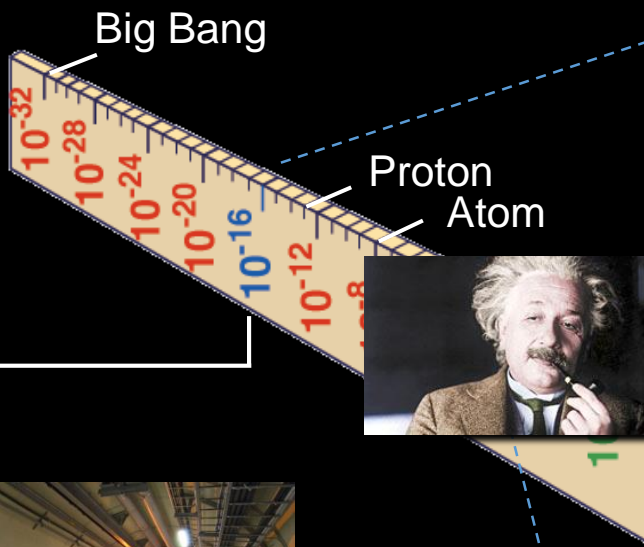
websites:

Information: www.cern.ch

CERN TV: www.youtube.com/cern

Anställning: www.cern.ch/jobs

LHC

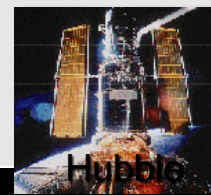
Super-Microscope

Studie av fysiska lagar vid första ögonblicken efter Big Bang

Ökande samarbete mellan Partikelfysik, Astrofysik och Kosmologi

Svenska Lärarprogrammet 2016
Lennart JIRDEN, CERN

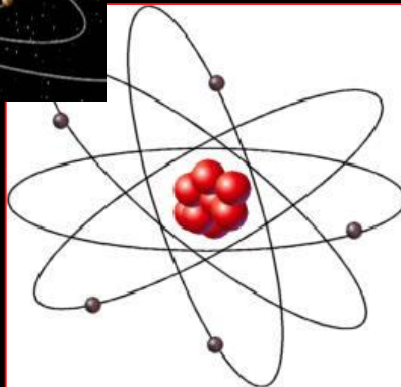

Dom fundamentala krafterna

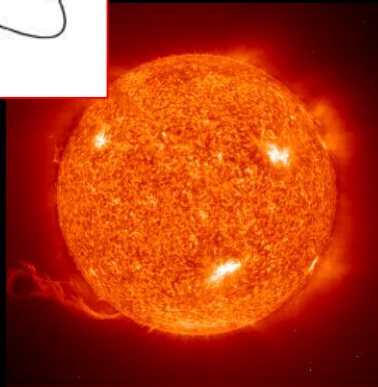
Tyngdkraft

Graviton ?

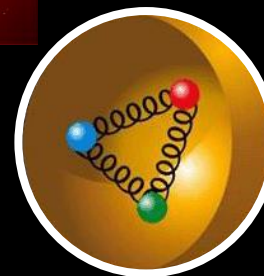
Elektromagnetisk Kraft

Photon

Svaga Kraften

W, Z

Starka Kraften

Gluon

Krafterna
agerar via sina
associerade
partiklar

Ambitionen är att
beskriva alla dessa
krafter som en